

Fiatal farkas

(Emlékezések)

9. rész

Amikor Ágnes mellékesen azt írta levelében, hogy a te férjed alexithymiás volt, és én nekiestem a *Részletes Pszichiatria 2.* kötetének, tudni akartam többet erről a rendellenességről – és minden megváltozott.

A fiatal farkas halk, majd iszonyatos vonyítását senki se hallotta, csak én. Mintha csapdába esett volna. Acél alkotmány kínozza, rákapcsolódott a lábára, talán már soha nem tud futni a havas erdőkben.

Nem ez volt a legrosszabb. Hanem a konokul felbukkanó szó: nagy Haski ártatlan. Az ártatlan szó blokkolt és ledobtam a tollat. Ismeretlen érzés kerített hatalmába, amely után sohase vágyódtam. Ennek előtte a szánalom torz mutációjának tartottam az olyan anyák viselkedését, akik lelki-testi sérült gyerekeiket imádják, reggeltől éjfélig ápolják, dédelgetik, simogatják, etetik, itatják. Most meg belém költözött és mélyen szeretni kezdtem az érzelmi analfabétát, nagy Haskit. Hiszen én tereltem be a szürke szemű farkast a házasság karámjába. Ő húzódkodott. Akkor is csak szó nélkül ült, mikor kijelentettem, hogy Budapesten maradásom miatt napokon belül férjhez megyek, ha kívánja, hozzá. Ha nem, akkor máshoz. No de ha egyszer alexithymiás volt, aki képtelen rendet tenni a hirtelen rázúduló, összekevert érzelmek között, érzelmeit nem tudja pontosan megkülönböztetni és megnevezni! Ha egyszer gondolatmenete sémák szerint halad! Emberi kapcsolatai statikusak! Ilyen. Nem tehet róla.

Meglehet, hogy a dubicsányi nászút nagy szerelmeskedései idején is azt a tűt kerestem a szénakazalban, amely soha nem is volt ott. Hamar kigondoltam, hogy a testi kielégülés hiánya mögött az van, hogy a másikat nem ismerem belső valójában. E nélkül úgy lehet valaki a szeretett testre rászegezve, mint keresztjére a megfeszített. Ha nem bírjuk megismerni, akkor szüntelen kísérteni fog, de ez már nem testi sóvárgás, hanem afféle pusztító vágy eluralkodása. Na de ha a másokban nincsen semmi megismerni való? Ha nincsen túl a szénakazalban?

MOHÁS LÍVIA (1928) József Attila-díjas író, pszichológus, tanár. Legutóbbi kötete: *Arcképoázlat Szabó Magda rejtőzködő személyiségéhez* (2018).

Ritkán meséltem neki gyerekkorom fényességeiről, ritkán, mert úgy érzem, őt nem érdeklik az élményeim, nincs visszhang, nem áramlik vissza semmi. Nem tudja megnevezni érzéseit, ha egyáltalán vannak.

Pár hete szomorú álmom volt vele. Most visszalapoztam Emlékezéseim jegyzeteiben, tudattalanom már akkor jelezte alexithymiáját. Itt az álom:

Ezen a szélfúttá éjszakán nagy Haskival álmodtam szomorún. Megvertnek látszott, mint amikor leégett a Budapest Sportcsarnok, szerelmes és hatalmas munkája. Szántam, szívből, és szerettem álomban, segíteni akartam. Egy kerek, nagy, nyílt tetejű hordóba kellett bemásznom, falusi bognár készíthette, szép munka, de nem volt fenéke, a föld mélye felé nyitott. Semmi se történt. Félttem, hogy soha ki nem mászom, fáradok, és egyszer majd elengedem a fogást, lemegyek lassan a mélybe. Nagyot lendítettem lábaimmal, és pompásan mozogtak, kilendültem a hordóból, és látom, hogy amott a sötétes terem egyik boxában, háttal nekem, ott ül nagy Haski. Futottam hozzá, kicsit szégyenkezve a viseltes, nem túl tiszta hálóingem miatt. Fordul felém, nem ő, csak egy rossz arcú férfi. Mozdulok, futok kifelé a teremből, az ajtón túl a metró lllomás peronja, ott áll nagy Haski, kopottan, eseten, fájdalom az arcán, fél lábon áll, irdatlan nagy mankóra támaszkodik.

Megvertnek láttam álomban, amilyennek a valóságban soha. A tüdőműtét után sem, krétafehéren, ájultan feküdt, fel se ismertem, aztán mégis. Én egy lezuhant angyalt láttam, nem a kizsigerelt beteget. Álomban is szántam és szívből szerettem. *Kerek, nagy, nyílt tetejű, feneketlen hordóba* bemásztam. A házasság jelképe a hordó, amelynek nincsen fenéke, nincsen vége, mert a katolikusok házassága örök. *A Föld mélye felé nyitott... Félttem ... fáradok, és egyszer majd elengedem a fogást,* lehullok a mélybe. Mélybe hullani jelentése: a pokol közelébe, a bűnbe. Talán megölöm. Amire készültem, nem álomban, hanem a valóságban, ma se tudom, blöff volt vagy igazi szándék.

Kilendültem a feneketlen hordóból, amott ül, nekem hátat fordítva nagy Haski. *Futottam hozzá, kicsit szégyenkezve a viseltes hálóing miatt. Fordul felém. Nem ő, csak egy ismeretlen rosszarcú férfi.* Pedig ez is ő volt. Csakhogy a Társnak Pocsék Férfi arcát soha nem akartam meglátni.

Az álom utolsó képe a metró peronja. Állomás, ahol sorsok utaznak jobbra és balra. *Ott áll nagy Haski kopottan, eseten, fájdalom az arcán, fél lábon áll, irdatlan testes mankóra támaszkodik.* Támasz az áldott vidéki rend és a régi család, három nővér és az édesanya, nagyszerű nők, verbális kommunikáció nélkül is értették egymást meg a kedvencet, a fiút, és ott az apa, kiváló egykori lovas csendőr. Tiszta és jó ember volt. Kis Haski órá hasonlít.

Kopottan. Esetten. Sérülten. Fájdalom az arcán. Ilyennek mutatta nekem az álom. Soha nem láttam ilyennek.

Azt láttam, aki a TF dísztermében a vörös bársony függöny előtt áll. Angolul köszönti a brit sportminisztert, aki a Testnevelési Főiskolát látogatta éppen. Akkor volt ott végzős diák nagy Haski. Szmokingban könnyedén és elegánsan állt, nyúlánk természetén, jó vállán pompásan kifeküdt a szmoking, a fényes hajtóka, a Főiskola bérelte a ruhakölcsönzéből.

Filmen láttam ezt a jelenetet pár évvel később. Talán harmadéves lehettem, atlétika órán oktató filmet néztünk, és a filmek közé keveredett a *Látogatások a TF-en* című. Ha már odakeveredett, ezt is megnézhattuk. Utána a futások és a gátfutás filmjei jöttek. Egyszer csak a filmen ott fut a szmokingos. Majd 110 gáton fut a szmokingos. A tanár kiemeli a futó remek stílusát, és lehet gyönyörködni, ha valaki rajongó sportember. Ibolya mellettem azt mondja gúnyosan, mekkora feneke van ennek, Somos Éva válaszol, na hallod, természetes farizom, glutens maximus nélkül, keszeg fenékkal nem lehet jól futni. Kuss, mondtam szelíden, a hülye dumáttal elrontjátok az egészet. Ibolya gúnyos, nicsak, neked tetszik a nagyfenekű pasi! Elhallgattam. Valóban tetszett. Ki tudhatta, sejtette akkor, hogy a szmokingos, a futó, nagy szerelmem lesz, de néhány esztendő elmúltán elpusztítani akartam. Minden mozzanatát elterveztem. Még azt is, mit mondok majd a bíróság előtt.

Akkor kezdtem tervezgetni a bűnt, miután úgy pofán vágott a szelíd mosolyú szmokingos, hogy padlót fogtam.

Ágnes, neurológus barátnőm sose láthatta őt, sem szmokingban, sem gátfutás közben, sose találkozta, ő csak a Fiala farkast, az *Emlékezéseimet* olvasta. Talán nem is egészen biztos az alexithymia diagnózisa. Vagy én fújom fel e rendellenesség pátozát! Lehet, hogy minden férfin, akiben noha nyoma sincs az alexithymia hajlamának, mégis egyszer csak kitör rajta, akár a tífusz. Mert olyan szerelmes párt rendel mellé a sors, aki rendre megkínózza a kíváncsiságával, a másik lelkében vájkálással, a férfi belső világának megismerési szenvedélyével, mindez keveredik a szerelmi követelődzéssel, ennek vonzó és taszító tüzeivel.

„Lásd, ez az én birodalmam! Messzenéző szép könyöklőm! Ugye mily szép nagy, nagy ország?” Kékszakállú Herceg mutatja így önmagát szerelmének, Juditnak, neki ajándékozni és elkápráztatni akarja. És Judit? Vérszegény hangon válaszol, alig hallja a lényegét, csak követeli tovább és tovább a nyílt feltárlkozást. A vár minden termékének kulcsát akarja.

Ragyogó vasárnap reggel. Hétágra kisütött a nap.

Ma felveszem a sarokba dobott szkafandert, magamra öltöm gyönyörűn. Ha vinnyogna a fiatal farkas, úgy belerúgok, hogy a rengeteg mélyéig repül.

A Piáve egy keskenyebb ágán keresztül pallót építettek az utászok, a bakák nem tudtak úszni, csakhogy a pallón átfutni se nagyon akartak. Édesapám ordított, önkéntes úr! ne lőjjék fejbe! két családom van odahaza nékem! de a kutya-úrstenit, akkor indulj, az anyádszentségit, na, mi lesz, egyik, másik, a baka homlokára nyomta a fegyvert, igencsak rajta lehetett a maga szkafandere. E nélkül nem lehetett volna. Átérték, és az utolsó percekben három helyen átlótték a testét.

Felöltöttem a szkafandert.

Ragyogó reggel. Hétágra süt a teremtett Nap. Világít az erő és a józanság. Ágnes, neurológus barátnőm, mintha testvérem volna, sose találkozott velem, nem látta őt szmokingban, sem a győztes atléta pozitívájában, se földre zuhant

arkangyalként a nagy műtét után, félig kómában, nem tudhatott arról sem, hogy egyedül ez a férfi ugrott talpra, amikor Marcsókát a gyöngyösi kórház zárt osztályára helyezte el álnokul Ödön, és ellenállt, mikor követeltem, hogy kihozhassam onnan, ez a férfi máris indulni akart érte, kiszabadításáért, azonnal kiemelni a palánkos ágyból, engedély nélkül is, félretaszítva az ápolókat, távolsági taxit rendelni, én meg csak ámultam, hogy ő akkoriban hideg volt hozzám, fagyos, akár az ürücomb az angol krimi jég szekrényében, ő nem lacafacázott, mit neki Ödön, majd ő félresodorja azt az elmeosztályt, akár csak ősei, a szabad hajdúk félresodorták olykor a törvényt az Alföld veszélyes terein, mikor Ausztriába kísérték, hajtották a lábasjóságokat, és rájuk rontottak a tehéntolvaj haramiák, fejbe kólintották őket. És talán el se temették. Majd itt ápoljuk, eltartjuk Marcsót, mondta, akit én álmában majd' agyoncsaptam a Búsuló juhással, Irén néni súlyos bronz ajándékával. Ágnes nagyszerű neurológus, de mégis, ha ez a férfi alexithymiás, érzelmi analfabéta lett volna, nem csap fel benne, mint a gejzír az indulat, a tettvágy Marcsóka megmentésére.

Am ezen a ragyogó napsütéses reggelen a fő kérdés, amiért magamra öltöttem a védő szkafandert, hogy végre kimondjam a kínos felismerést: ez a férfi szerelemmel soha nem szeretett engem. Belesodortam a házasságba, majd az apaságba, amit nem kívánt igazán. Pedig erősen jelezte, hogy nem igazán szeret, csak nem mertem megérteni. Érthettem volna abból is, hogy Bussa Marcsóka ravatala mellett egész-egyedül álltam sötét magányban... Amikor született gyermekünk, szálni való egyedülségben villamosoztam be a kórházba... Már réges-régen bezárt engem az utolsó terembe, ahogyan Kékszakállú az egykori nőket bezárta, és melléjük zárta a sokat követelő Juditot.

Kuss! – mondom a nyiszorogni kezdő farkasnak. Beléd rúgok, szállj a rengetegbe!

Pilinszky János¹ mondja: „Ha rajtam múlna, tíz esztendőre minden színházat, minden nyomdát és kiadót bezáratnék. Legalább tíz esztendőre, hogy végre szemügyre vehessük, hol is vagyunk, és mifelé tartunk? Gondold el, egy szép napon arra ébrednénk, hogy csönd van.”

Most írjuk a 2020. évet. Én 2011. esztendő óta, közel tíz éve már, hogy bezártam magam, bezártam minden színházat, mozit, koncerttermet és templomot. Meglehet, van bennem egy súlyos parancs így a vége felé: meg kell ismételnem Bussa Marcsó sorsát. Nem én akarom így, valaki akarja a belsőmben. Reggelente vannak szép napok, arra ébredek, hogy csönd van. Lassan próbálom rögzíteni, hol is vagyok, és mi felé tartok?

Ma egy szem utódomat, Kis Haskit várom ebédre. Kicsinek konok volt, és nehéz természetű, kamasznak vérforralóan önfejű, ám mire kiforrott, a felnőtt fiatal férfi kezdte formázni apai nagyapját, a kiváló egykori lovas csendőrt és annak belső alkatát. Tiszta és jó ember.

1 Pilinszky János: *Beszélgetések Sheryl Suttonnal*. Budapest, 2020, Magvető Kiadó.

Fiam neve Álmos. Nem akartam köznapi férfi nevet. Szép név, méltóság van benne. Az ötvenhatos októberi forradalom alatt édesapja munkahelyének személyi osztályát feldúlták, irathalmazokat, dossziék seregét széjjelszórták, a folyosón, az előcsarnokban a huzat reptette a káderlapokat, a káderjelentéseket, bárki megkereshette a maga dossziéját, olvashatta, mi mindent jegyeztek fel róla. Édesapjáról többek között azt írták, sovinszta-irredenta-nacionalista fel-fogású, ezt sem szóban, sem magatartásban nem árulja el magáról, de tudható, hiszen fiának az Álmos nevet adta, Álmos pedig az ősmagyarok hét vezére egyikének neve.

Sem hazaszeretetre, sem keresztény hitre nem neveltük. Olyan véglegesnek látszott nyakunkon a szovjet iga, hiszen még a forradalomkor sem segített senki, a szovjet tankok akadály nélkül tapostak át rajtunk, ne legyen az ateista világban magyarság- és istenhittel még nehezebb Álmos nyakában az iga.

A szűk látókörű megalkuvást, ezt a gyáva praktícizmust később nagyon megbántam.

A fiú húszesztendősen nyaralásából, Helsinkiből telefonált, nem fog visszajönni. Akik elhagyták az országot, akkor így mondták: disszidáltak, azokra a törvény értelmében távollétükben a bíróságok börtönt szabtak ki, teljes vagyonekobbzásra ítélték őket, itthon maradt családtagjaikat zaklatták. Engem érdekes módon csak tapintatosan vegzáltak (erről később), de az is lehet, csak így éreztem, belőlem a félelemkészlet elfogyott a szovjet megszállás első éjszakáján, azóta se félni, se sírni nem szoktam, nem is tudnék talán, mikor 14 évesen kucorogtam a pincegödörben, és a sziklafal túloldalán Bussa Marcsókát a szovjet katonák megerőszakolták, kopogott a fogam, hátamon jéghideg vékony patatok futottak, akkor felejtettem el sírni és félni, meglehet, azt a vegzálast, amit Álmos disszidálása után nekem szántak, kutyába se vettem.

Az álmaim gyötörtek, hosszú sötét sikátorokban rohant a fiam, üldözték, verték, megfordult, verekedett, elzuhant, tehetetlen voltam.

A vagyonekobbzás megrettentett. Fiam nevén volt a lakásom, talán elkobozzák, egyik ügyvéd és másik ügyvéd, mintha nem szívesen vállalták volna az ügyet, meglehet, reménytelennek látták.

Berohantam végül a televízió akkori elnökéhez, Kornidesz elvtárshoz. A pártközpontban korábban oktatási ügyekkel foglalkozott, ismert engem, az akkori *Köznevelés* folyóiratban néha pedagógiai tapasztalataimból írtam nyílt és kicsit csípős, kicsit merész írásokat, nem kímélve a hatalom berkeit. Mint a vízbefulladás, aki nagyon élni akar, dobtam a szót feszesen, szaporán, hosszan, én marha, mondtam dühtől fulladozva, a New York Egyetemen taníthatnék, barátnóm disszidált régebben, remek sportember, mikor testvéremet látogatni voltam, marasztalt, biztos volt abban, hogy a New York Egyetemen az ő tanszékén azonnal szerez nekem státust, nem, én marha haza jövök, mert szeretem ezt az országot, én marha, és itt tanítok külvárosi kölyköket, és itt a budai lakás, aminek minden téglájáért megdolgoztam, mert nekem maguk soha nem adtak semmit, hogy adtak volna egy lakást, de most elveszik stb. stb. Végig csendben ült,

meghallgatott. Azt mondta, amit most elmondott itt, kedves elvtársnő, épp így írja le, továbbítom az illetékesnek, és figyelemmel fogom kísérni. Valóban! Hamarosan behívtak a belügyminisztériumba, és egy jogászforma főhadnagy megmutatta a kivezető utat. Azonnal küldjön a fia közjegyzővel hitelesített ajándékozási szerződést az elvtársnő javára, nevére szólót. Megtörtént. Vittem boldogan az Álmos küldte papírt a jogász főhadnagynak, rend lett körülöttem, a lakásom megmaradt. Kornidesz elvtársnak szép dedikációval küldtem egy példányt akkor megjelent regényemből, a *Rókadadászatból*, amellyel később a Múzeum körút egyik antikváriumában találkoztam, benne a szép dedikációm.

Rend lett, kivéve a migrént. És a lelkiismeret dörömbölését. Álmaimban Álmost tovább üldözték sötét sikátorokban, de legalább meg ne fosztottam volna a keresztény identitástól, amibe kapaszkodnia lehetne a végső bajokban, és a zsigeri lokálpatriotizmustól is megfosztottam, ami pedig számomra a biztonság érzése, a legszebb tenger partján üdülhetek, öt nap múltán kínzó honvágyam támad, és rohannék haza, tizenkilencedik századi a honszeretet bennem, láthatatlan, de csuklómon van az ezüst karperec, a Bach-korszakban hordtak ilyet a hölgyek, 13 betű volt belevésve, vagy 13 ezüst érmecske fityegett a karperecen, rajtuk egy-egy betűvel, koccantak, csilingeltek, emlékeztettek a kivégzett aradi hősök nevének kezdőbetűi, P. V. D. D. T. V. A. K. K. L. L. L. Sch. Összeolvassa azt jelenti: Pannonia Vergiß Deine Toten Nie, Als Kläger Leben Sie, Pannónia ne felejtse halottait, mint vádlók élnek ők, Pöltenberg Ernő bécsi születésű, magyarul nem tud, de káromkodni igen, Vécsey Károly neve hallatán kihúzta magát, indult a bitófához, de Damjanich már felakasztott teste mellett megtorpant, letérdelt, megcsókolta a lecsüngő kezét, Damjanich János, mikor a neve elhangzott, a görögkeleti pap felzokogott, és D. röstelkedve vigasztalta, azt mondják, a bitó alatt rászólt Mayer úrra, a hóhérra, hogy ne kuszálja össze a szakállát, Dessewffy Arisztid, golyó által végeztek vele, Török Ignác, szép járású, szép termetű, karcsú, izmos férfi, Nagysándor József, neve hallatán megvető mosollyal bölintott a hadbíró felé, Aulich Lajos, nyílegyenesen ment a bitóhoz, némán, gyorsan halt meg, Kiss Ernő golyó által, „Verje meg az Isten hazám hóhérait”, kiáltotta utolsó percében, Knézich Károly, semmi félelem nem látszott rajta, Lázár Vilmos, golyó által, Leiningen-Westerburg Károly, a legfiatalabb, csak 31 éves, Lahner György, keserű, konok nézésű, Schweidel József, golyó által.

Naphosszat a bitófán függtek, kettőzött őrség vigyázott rájuk. A környékről jöttek a lakosok, már szelídek voltak, és sírtak.